

LIKVIDNOST I PROFITABILNOST VINARIJA U ODABRANIM OPŠTINAMA AP VOJVODINE

LIQUIDITY AND PROFITABILITY OF WINERIES IN SELECTED MUNICIPALITIES OF AP VOJVODINA

Pavlović Nataša | Turistička organizacija Vojvodine, Srbija | natasa.pavlovic@vojvodina.travel.rs
Mirović Vera | Ekonomski fakultet u Subotici, Univerzitet u Novom Sadu, Novi Sad, Srbija | vera.mirovic@ef.uns.ac.rs
Kalaš Branimir | Ekonomski fakultet u Subotici, Univerzitet u Novom Sadu, Novi Sad, Srbija | branimir.kalas@ef.uns.ac.rs

JEL klasifikacija: E50

DOI: 10.5937/trendpos2202088P

UDK: 658.153:663.2(497.113)

COBISS.SR-ID 81156361

Sažetak

Vinski turizam ima veliki potencijal u agroindustrijskom sektoru Srbije i mora se intenzivno razvijati kako bi se obezbedili pozitivni lokalni i regionalni efekti na ekonomiju. Pravilan razvoj vinskog sektora kao radno-intenzivne grane poljoprivrede imaće pozitivne efekte na ekonomske tokove. Pozitivne implikacije biće manifestovane u generisanju prihoda od prodaje tržišno orijentisanih proizvoda, kao i zapošljavanju novih ljudi u ovom segmentu privrede. Cilj rada je ukazati na značaj vinarija u AP Vojvodini sa fokusom na četiri opštine: Beočin, Irig, Novi Sad i Sremski Karlovci. Predmet rada podrazumeva analizu poslovanja vinarija u odabranim opštinama sa aspekta likvidnosti i profitabilnosti za vremenski period 2006-2019. godine. Rezultati analize pokazuju da su posmatrane vinarije ostvarile prosečne vrednosti indikatora opšte i ubrzane likvidnosti od 1.51, odnosno 0.79. S druge strane, vinarije su zabeležile prosečan prinos na ukupnu aktivu od 0.03% i prosečan prinos na kapital od 0.73% u posmatranom vremenskom period. Analizirajući po opštinama, može se zaključiti da su vinarije u Irigu i Novom Sadu bile profitabilne, dok to nije bio slučaj sa vinarijama u Beočinu i Sremskim Karlovcima za posmatrani vremenski period.

Abstract

Wine tourism has a great potential in the agro-industrial sector of Serbia and must be intensively developed in order to provide positive local and regional effects on the economy. The proper development of wine sector will have positive effects on economic flows. The positive implications will be manifested in generating of income from the sale market-oriented products, as well as, the employment of new people in this segment of the economy. The aim of this paper is to point out the importance of wineries in AP Vojvodina with a focus on four municipalities: Beocin, Irig, Novi Sad and Sremski Karlovci. The subject of the paper includes the analysis of wineries business in selected municipalities from the aspect of liquidity and profitability for the period 2006-2019. The analysis results show that the observed wineries achieved average values of general and quick liquidity of 1.51, and 0.79. On the other hand, wineries recorded average return on assets of 0.03% and average return on equity of 0.73% in the observed period. Analyzing by the municipalities, it can conclude that wineries in Irig and Novi Sad were profitable, while this was not the case with wineries in Beočin and Sremski Karlovci for the observed period.

Ključne reči: likvidnost, profitabilnost, vinarije, lokalne samouprave, AP Vojvodina

Keywords: liquidity, profitability, wineries, municipalities, AP Vojvodina

1. Uvod

Prema European Wine Tourism Charter [1], vinski turizam podrazumeva obavljanje turističkih aktivnosti, aktivnosti u slobodno vreme posvećene kulturnom i enološkom otkriću vina, vinske loze i porekla, što ga karakteriše kao višedimenzionalan sistem. Vinski turizam se posmatra kao jedan od najvažnijih segmenata vinske industrije [2]. Kao takav, vinski turizam doprinosi društvenom i ekonomskom razvoju vinskih proizvodnih regiona [3]. Winfree i drugi [4] ističu da vinski turizam predstavlja rastuću industriju u svetu, pri čemu studija Lorenzo i drugi (2018) naglašava promenljivi trend u vinskom sektoru Evrope u poslednjih nekoliko godina.

Empirijske studije o vinskom turizmu naglo rastu tokom poslednjih decenija gde ovaj segment turizma predstavlja ključni element unapređenja performansi vinarija [6]. Pored ekonomske važnosti ovog sektora, vinski turizam u svojoj osnovi sadrži kulturnu konotaciju i podrazumeva način života [7]. Anđelić i drugi [8] definišu vinski turizam kao neophodnu marketing strategiju u cilju privlačenja turista. Karagiannis i Metaxas [9] posmatraju vinski turizam kao novo sredstvo za razvoj industrije sa benefitima u brendiranju i marketingu i finansijski postaje sastavni deo budućeg razvoja lokalne vinske industrije.

Održivost poslovanja je sve značajnija suštinska kompetencija kompanija u agroindustrijskom sektoru, naročito u vinskoj industriji [10]. Schimmenti i drugi [11] navode koncept održivog preduzetništva u vinskoj industriji koji se može definisati kao aktivnost u kojoj se resursi inovativno kombinuju kako bi stvorili vrednost u kontekstu pokrivanja ekonomskih, socijalnih i ekoloških potreba sadašnje i buduće generacije [12]. S druge strane, Reková i drugi [13] determinišu finansijsku stabilnost kao značajnu komponentu poslovanja vinske industrije. Korišćenjem različitih scenarija, rezultati analize ukazuju da kompanije moraju unaprediti finansijske performanse i omogućiti realne prognoze u svom poslovanju kako bi obezbedile određeni stepen finansijske sigurnosti. Remeňová i drugi [14] ukazuju da vinarije sa dobro definisanim modelom prihoda proširenim vinskim turizmom, mogu računati na veće mogućnosti za identifikovanje novih izvora prihoda. Pomarici i Vecchio [15] ističu da uključivanje koncepta održivosti poslovanja u vinskoj industriji ne izaziva negativne implikacije na troškove i profitabilnost. Određivanje glavnih odrednica profitabilnosti vinogradara presudna je za analizu konkurentnosti vinske industrije, naročito u uslovima permanentnih klimatskih promena i vremena, dinamičnosti tržišta, inovacija, kao i rapidnog kretanja i usvajanja novih tehnologija [16]. Vlachos [17] je analizirao uticaj makroekonomskih komponenti na proizvodnju vina u Grčkoj za vremenski period 2003-2013. godine. Rezultati analize su pokazali statistički značajan uticaj varijabli kao što su uvoz, izvoz, troškovi osoblja, produktivnost, potrošnja i poreska stopa na nivo proizvodnje vina u Grčkoj. Koristeći panel analizu podataka za 106 preduzeća u vinskoj industriji zemalja Centralne i Istočne Evrope za period 2007-2014. godine, su utvrdili da je nivo profitabilnosti značajan za investicije, dok uticaj likvidnosti nije signifikantan [18]. U slučaju AP Vojvodine, vinski turizam zasnovan je na vinarijama, vinskim događajima uz degustaciju domaćih specijaliteta [19]. Održiv razvoj turizma severnog dela Srbije u AP Vojvodini ima za cilj postizanje ekoloških, sociokulturnih i ekonomskih benefita [20]. Empirijska analiza potvrđuje pozitivnu korelaciju razvoja vinskog turizma u AP Vojvodini i regionalnog razvoja.

Struktura rada obuhvata četiri segmenta. Prvi segment rada obuhvata uvodna razmatranja o vinskom turizmu sa akcentom na poslovanje vinarija. Drugi segment rada se fokusira na teorijski okvir likvidnosti i profitabilnost, dok treći segment rada prikazuje merenje likvidnosti i profitabilnosti vinarija u AP Vojvodini sa posebnim osvrtom na četiri opštine: Beočin, Irig, Novi Sad i Sremski Karlovci. Analiza podrazumeva identifikovanje pozicije likvidnosti i profitabilnosti vinarija u posmatranim opštinama za vremenski period 2006-2019. godine. Četvrti segment rada obuhvata zaključna razmatranja i sumiranje dobijenih rezultata na osnovu sprovedenih analiza nivoa likvidnosti i profitabilnosti vinarija. Razlog ocenjivanja likvidnosti i profitabilnosti vinarija u samo ove četiri opštine nalazi se u činjenici da je ovaj vid istraživanja deo sveobuhvatne analize vinarija, restorana i smeštaja na teritoriji ove četiri opštine za potrebe Turističke organizacije Vojvodine.

2. Teorijski okvir likvidnosti i profitabilnosti

Likvidnost i profitabilnost preduzeća predstavljaju dva fundamentalna principa u savremenom poslovanju. Istovremeno ostvarivanje oba načela neretko predstavlja težak zadatak za menadžment preduzeća iz dva razloga. Prvi, veći akcenat na likvidnosti sužava prostor preduzeća u pogledu ostvarivanja viših stopa prinosa. S druge strane, insistiranje na većem stepenu investiranja radi realizovanja većeg profita, može ugroziti likvidnu poziciju preduzeću sa stanovišta pokrivanja kratkoročnih obaveza.

$$\text{Racio opšte likvidnosti} = \frac{\text{Obrtna sredstva}}{\text{Kratkoročne obaveze}}$$

Racio opšte likvidnosti meri sposobnost preduzeća da dospele kratkoročne obaveze podmiri sopstvenom tekućom imovinom. Na osnovu ovog indikatora može se dobiti preciznija slika o tekućoj solventnosti preduzeća [21].

$$\text{Racio ubrzane likvidnosti} = \frac{\text{Obrtna sredstva} - \text{zalihe}}{\text{Kratkoročne obaveze}}$$

Racio ubrzane likvidnosti predstavlja konzervativniji pristup merenju likvidnosti, jer isključuje zalihe iz obračuna i na taj način usmerava na likvidnije komponente poput novca, hartija od vrednosti i potraživanja [21].

$$\text{Stopa prinosa na aktivu} = \frac{\text{Neto dobitak}}{\text{Ukupna aktiva}}$$

Stopa prinosa na aktivu podrazumeva odnos dobitka nakon oporezivanja i ukupne aktive preduzeća. Sam indikator ukazuje na sposobnost menadžmenta ostvarivanja zarade prilikom raspolaganja i korišćenja ukupne imovine preduzeća [21].

$$\text{Stopa prinosa na kapital} = \frac{\text{Neto dobitak}}{\text{Akcionarski kapital}}$$

Stopa prinosa na kapital podrazumeva odnos dobitka nakon oporezivanja i akcionarskog kapitala preduzeća. Ovaj pokazatelj govori o sposobnosti ostvarivanja zarade u odnosu na knjigovodstvenu vrednost akcionarske investicije [21].

2. Merenje likvidnosti i profitabilnosti vinarija

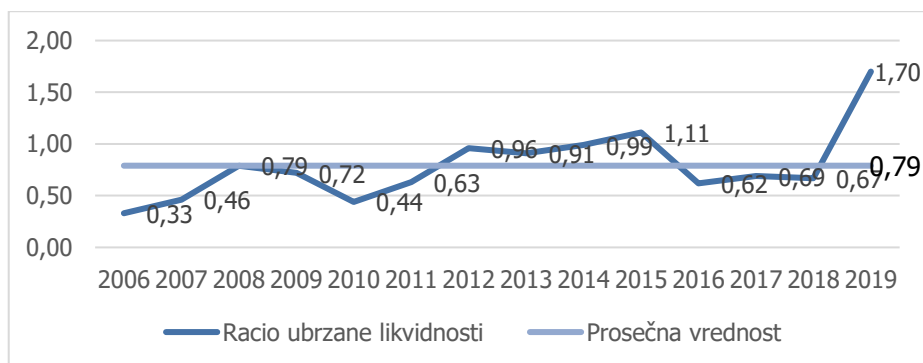
Analizirajući profitabilnost vinarija po opštinama za vremenski period 2006-2019. godine, rezultati ukazuju da su vinarije u Irigu i Novom Sadu profitabilne, dok to nije slučaj sa vinarijama u Beočinu i Sremskim Karlovcima. Naime, Beočin i Sremski Karlovcima beleže negativne stope indikatora profitabilnosti u posmatranom periodu od 2006 do 2019. godine.

Grafikon 1. Racio opšte likvidnosti vinarija u AP Vojvodini

Izvor: Obrada autora na osnovu [22]

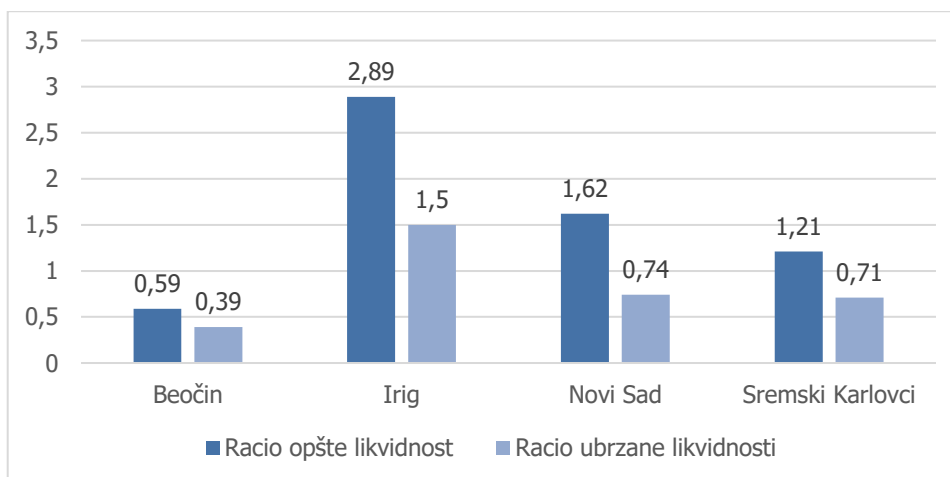
Grafikon 1 prikazuje kretanje racija opšte likvidnosti i prosečnu likvidnost vinarija u odabranim opštinama na teritoriji AP Vojvodina za vremenski period 2006-2019. godine. Prosečna vrednost ovog indikatora iznosi 1.51, pri čemu je najniža vrednost indikatora zabeležena 2006. godini kada je iznosio 0.69. S druge strane, najveća vrednost pokazatelja je ostvarena 2019. godine i iznosi 2.84. U prve dve godine posmatranja, vinarije beleže ispodprosečnu vrednost likvidnosti, da bi u 2008. godini racio opšte likvidnosti iznosio 1.66. Nakon toga, vinarije imaju ispodprosečan trend likvidnosti, da bi u 2012. godini došlo do nivoa od 1.89. Analizirajući period od 2013-2019. godine, primetan je određeni stepen nestabilnosti u pogledu kretanja ovog indikatora, pri čemu ohrabruje rast u poslednjoj godini posmatranja. Rezultati analize prikazuju da je racio opšte likvidnosti vinarija porastao za 1.15 od početka do kraja posmatranog perioda.

Grafikon 2. Racio ubrzane likvidnosti vinarija u AP Vojvodini

Izvor: Obrada autora na osnovu [22]

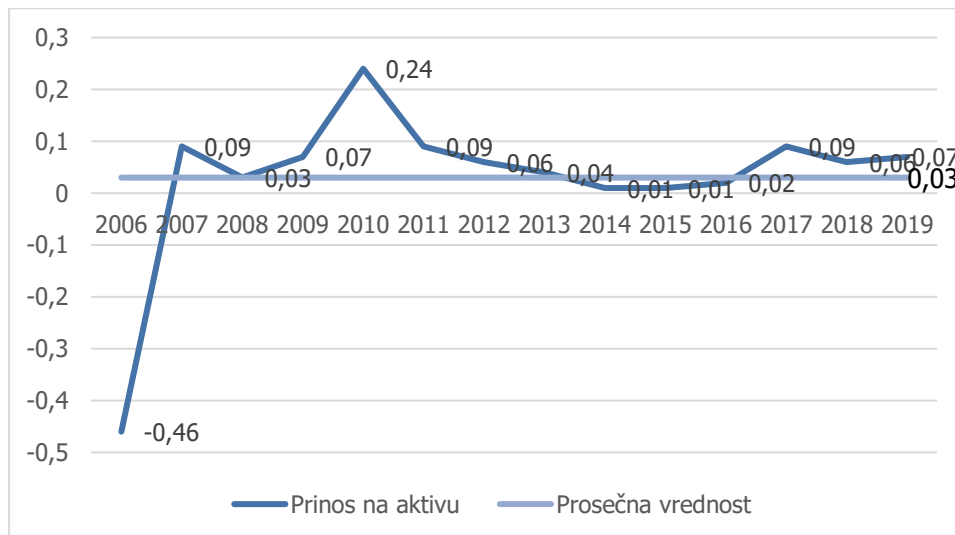
Nakon prikazivanja racija opšte likvidnosti, sledi predstavljanje trenda indikatora ubrzane likvidnosti vinarija u odabranim opštinama na teritoriji AP Vojvodine za vremenski period 2006-2019. godine. Prosečna vrednost ovog pokazatelja iznosi 0.79, pri čemu je najmanja vrednost identifikovana 2006 godine kada je likvidnost bila na nivou od 0.33, dok je najveća vrednost ostvarena u 2019. godini. Tada je racio ubrzane likvidnosti iznosio 1.7 što je daleko više u odnosu na ostale godine posmatranja. Primetan je nepovoljan trend kretanja likvidnosti vinarija, posebno u periodu 2008-2012 godine, kao i 2016-2018. godine. Racio ubrzane likvidnosti je povećan za svega 0.33 tokom celokupnog posmatranog perioda, što navodi na zaključak da vinarije imaju hroničan problem u servisiranju obaveza u roku dospeća sa stanovišta ovog indikatora.

Grafikon 3. Pokazatelji likvidnost vinarija u odabranim opštinama AP Vojvodine

Izvor: Obrada autora na osnovu [22]

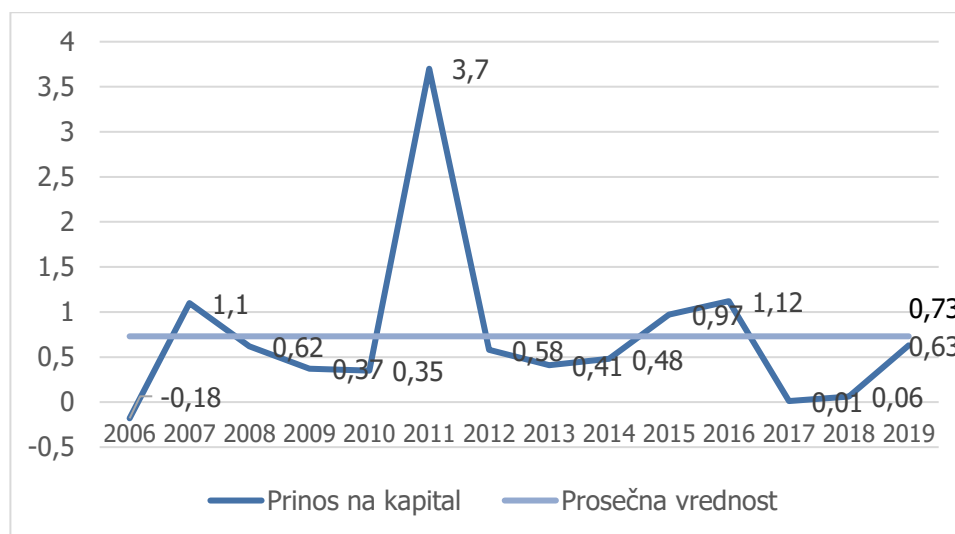
Posmatrajući likvidnost vinarija po opštinama za vremenski period 2006-2019. godine, rezultati prikazuju da su vinarije u Irigu najviše likvidne sa stanovišta racija opšte i ubrzane likvidnosti, dok vinarije u Beočinu imaju problem u servisiranju kratkoročnih obaveza u roku dospeća. Slično, vinarije u Novom Sadu i Sremskim Karlovcima beleže prosečne vrednosti ispod referentnih vrednosti likvidnosti u posmatranom vremenskom periodu.

Grafikon 4. Prinos na aktivu vinarija u odabranim opštinama AP Vojvodine

Izvor: Obrada autora na osnovu [22]

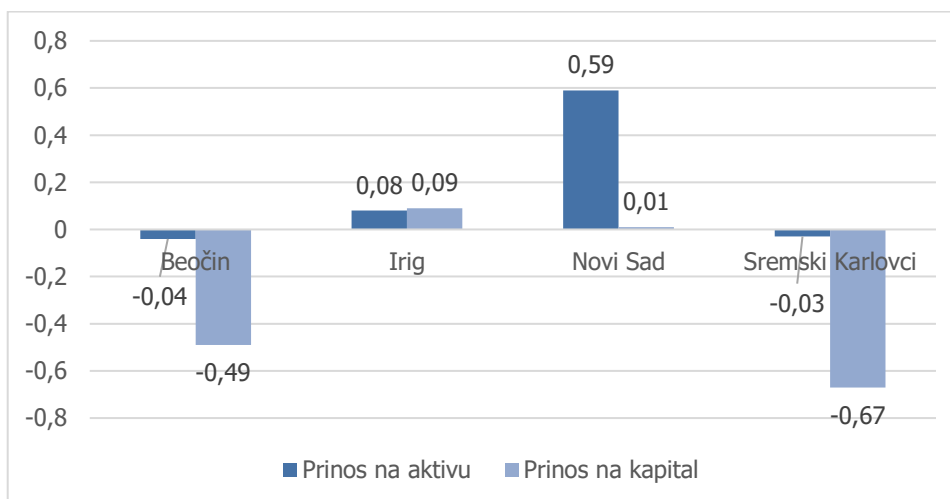
Na grafikonu 4 prikazano je kretanje prinosa na aktivu vinarija u odabranim opštinama na teritoriji AP Vojvodine za vremenski period 2006-2019. godine. Prosečna vrednost ovog indikatora iznosi 0.03%. Može se primetiti da je najniža vrednost pokazatelja profitabilnosti ostvorena 2006. godine kada je iznosio -0.46%. S druge strane, najveća vrednost je identifikovana 2010. godine kada je profitabilnost iznosila 0.24%. Vinarije su ostvarile ispodprosečne vrednosti profitabilnosti u 2006. godini, kao i u periodu 2015-2017. godine, dok je u ostalim godinama, profitabilnost bila iznad proseka delatnosti. Prinos na ukupnu aktivu je porastao za 0.53 indeksna poena od početka do kraja posmatranog vremenskog perioda.

Grafikon 5. Prinos na kapital vinarija u odabranim opštinama AP Vojvodine

Izvor: Obrada autora na osnovu [22]

Nakon predstavljanja prinosa na aktivu, sledi analiza prinosa na kapital kao jedan od najvažnijih indikatora profitabilnosti. godine. Prosečna vrednost ovog indikatora iznosi 0.73%. Može se primetiti da je najniža vrednost pokazatelja profitabilnosti ostvarena 2006. godine kada je iznosio -0.18%. Takođe, najveća vrednost je zabeležena 2010. godine kada je profitabilnost iznosila 3.7%. Vinarije su ostvarile iznadprosečne vrednosti profitabilnosti u 2007. godini, kao i 2010. 2014. i 2015. godini, dok je u ostalim godinama zabeležena profitabilnost bila ispod proseka. Prinos na ukupan kapital je porastao za 0.81 indeksna poena od početka do kraja posmatranog vremenskog perioda.

Grafikon 6. Pokazatelji profitabilnosti vinarija u odabranim opštinama AP Vojvodine

Izvor: Obrada autora na osnovu [22]

Analizirajući profitabilnost vinarija po opštinama za vremenski period 2006-2019. godine, rezultati ukazuju da su vinarije u Irigu i Novom Sadu profitabilne, dok to nije slučaj sa vinarijama u Beočinu i Sremskim Karlovcima. Naime, Beočin i Sremski Karlovci beleže negativne stope indikatora profitabilnosti u posmatranom periodu od 2006 do 2019. godine. Najveća stopa prinosa na aktivu je zabeležena u Novom Sadu (0.59%), dok je najniža vrednost ovog indikatora identifikovana u Sremskim Karlovcima (-0.67%). Posmatrajući prinos na kapital, vinarije u Irigu su ostvarile najveću vrednost od 0.09%, dok su vinarije u Beočinu imale najnižu stopu profitabilnosti od -0.04%. Shodno tome, može se konstatovati da su vinarije u Irigu i Novom Sadu imale neznatnu profitabilnost, dok su vinarije u Beočinu i Sremskim Karlovcima poslovale sa negativnim stopama profitabilnosti.

3. Diskusija

Na osnovu sprovedene analize poslovanja vinarija u odabranim opštinama AP Vojvodine (Beočin, Irig, Novi Sad i Sremski Karlovci), dobijeni su sledeći rezultati:

- Analiza racija opšte likvidnosti je utvrdila da su posmatrane vinarije zabeležile prosečnu opštu likvidnost od 1.51, što govori da se iste ne mogu smatrati dovoljno likvidne sa aspekta teorijske referentne vrednosti 2. Opšta likvidnost je porasla za 1.15 indeksna poena tokom posmatranog perioda.
- Analiza racija ubrzane likvidnosti je utvrdila da su posmatrane vinarije zabeležile prosečnu ubranu likvidnost od 0.79, što ukazuje na manju vrednost u odnosu na teorijsku referentnu vrednost 1. Ubrzana likvidnost je porasla za 0.33 indeksna poena tokom posmatranog perioda.

-
- Analiza prinosa na aktivu je utvrdila da su posmatrane vinarije zabeležile prosečan nivo profitabilnosti od 0.03%, što potvrđuje da su iste poslovale neznatno iznad neutralnog poslovnog dobitka. Stopa prinosa na aktivu je porasla za 0.53 indeksna poena tokom posmatranog perioda.
 - Analiza prinosa na kapital je utvrdila da su posmatrane vinarije zabeležile prosečan nivo profitabilnosti od 0.73%, što ukazuje na njihovo pozitivno poslovanje. Stopa prinosa na kapital je porasla za 0.81 indeksna poena tokom posmatranog perioda.

Dobijeni rezultati ukazuju da poslovanje vinarija mora biti značajno unapređeno, naročito sa stanovišta likvidnosti. Ostvarivanje minimalnog nivoa likvidnosti predstavlja preduslov za redovno servisiranje kratkoročnih obaveza i planiranje budućih investicija. Nakon što vinarije osiguraju adekvatan stepen likvidnosti, tada se fokus poslovanja vinarija može preorijentisati na njihovu profitabilnost. Permanentno usklađivanje likvidnosti i profitabilnosti predstavlja izazov za svakog privrednog subjekta, jer njihovo istovremeno podešavanje i prilagođavanje može dovesti do pozitivnih efekata na uspešnost poslovanja.

4. Zaključak

Vinski turizam predstavlja jedan od potencijalno rastućih privrednih sektora u Republici Srbiji. S obzirom na prirodne resurse i tržišni potencijal Republike Srbije, ovaj segment privrede može imati značajno veći uticaj na ekonomske prilike. Prepoznavanje značaja vinskog turizma od strane kreatora ekonomske politike doprineće lakšem i intenzivnijem rastu i razvoju ovog sektora. Kreiranje stimulativnih monetarnih i fiskalnih paketa za poslovanje privrednih subjekata na tržištu vina imaće pozitivan uticaj na njihovu uspešnost i mogućnost daljeg napretka. Tržišno pozicioniranje vinarija na nacionalnom nivou otvoriće mogućnost plasmana njihovih proizvoda širom zemlje, uključujući i plasman na inostrana tržišta. Imajući u vidu povoljan geografski položaj AP Vojvodine, ovaj region se profilise kao primarni tržišni segment koji će ubrzati vinski turizam. Kako bi vinarije u ovom delu Republike Srbije mogle plasirati tržišno orijentisane i kvalitetne proizvode, neophodno je da imaju stabilne poslovne, investicione i finansijske tokove. Rad analizira poslovanje vinarija u odabranim opštinama AP Vojvodine za vremenski period 2006-2019. godine sa stanovišta likvidnosti i profitabilnosti. Rezultati sprovedene analize vinarija ukazuju da od ukupnog broja vinarija, 40% vinarija se nalazi u Sremskim Karlovcima, dok je 55.72% zaposleno u Irigu za vremenski period 2006-2019. godine. Racio analiza posmatranih vinarija prikazuje da prosečna vrednost indikatora opšte likvidnosti vinarija iznosi 1.51, dok prosečna vrednost indikatora ubrzane likvidnosti vinarija iznosi 0.79 za vremenski period 2006-2019. godine. Vinarije u Irigu su najviše likvidne sa aspekta oba indikatora likvidnosti, dok vinarije u Beočinu imaju problem u servisiranju kratkoročnih obaveza u roku dospeća. Kada je reč o profitabilnosti posmatranih vinarija, prosečna vrednost prinosa na ukupnu aktivu vinarija iznosi 0.03%, dok prosečna vrednost prinosa na kapital vinarija iznosi 0.73%. Može se zaključiti da su vinarije u Irigu i Novom Sadu profitabilne, dok to nije slučaj sa vinarijama u Beočinu i Sremskim Karlovcima za posmatrani vremenski period 2006-2019. godine. Buduća istraživanja obuhvatiće merenje poslovanja vinarija u južnobanatskom i sremskom okrugu, što će omogućiti šire sagledavanje stanja i perspektiva vinskog turizma na ovim područjima AP Vojvodine. Na taj način, stvoriće se uslovi za komparativni prikaz i analizu većeg broja opština u više okruga, što će dovesti do preciznijih i pouzdanijih rezultata i zaključaka o uspešnosti poslovanja vinarija na teritoriji AP Vojvodine.

Napomena: Rezultati ovog rada predstavljaju deo istraživanja vezanog za potrebe Turističke organizacije Vojvodine.

5. References

- [1] European Wine Tourism Charter. (2006). Carta Europeia do enoturismo. Turismo de Portugal. Retrieved 20.08.2022. from: <http://www.turismodeportugal.pt/Portugu%C3%AAs/AreasAtividade/desenvolvimentoinovacao1/ReuniaoTecnicaEnoturismo/CataEuropeiadoEnoturismo/Anexos/Carta%20Europeia%20Enoturismo.pdf>
- [2] Vagnani, G., Volpe, L., Alla ricerca del valore della filera vitivinicola: Verso la formulazione di un modello di analisi. *Mercati & Competitivita*, 2009, 4(4), 21-43.
- [3] Nave, A., Laurett, R., do Paço, A. (2021). Relation between antecedents, barriers and consequences of sustainable practices in the wine tourism sector. *Journal of Destination Marketing & Management*, 2021, 20, 1-10. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jdmm.2021.100584>
- [4] Winfree, J., McIntosh, C., Nadreau, T., An economic model of wineries and enotourism. *Wine Economics and Policy*, 2018, (7)2, 88-93. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.wep.2018.06.001>
- [5] Lorenzo, J. R. F., Rubio, M. T. M., Garcés, S. A., The competitive advantage in business, capabilities and strategy. What general performance factors are found in the Spanish wine industry? *Wine Economics and Policy*, 2018, 7(2), 94-108. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.wep.2018.04.001>
- [6] Montella, M.M., Wine Tourism and Sustainability: A Review. *Sustainability*, 2017, 9(1), 1-11. DOI: <https://doi.org/10.3390/su9010113>
- [7] Nedelcu, A., Gastronomic and wine tourism – Key elements for local economic development. Case study Romania. In *2nd International Thematic Monograph – Modern Management Tools and Economy of Tourism Sector in Present Era*. Association of Economists and Managers of the Balkans: Belgrade, 2017, 142-160.
- [8] Anđelić, S., Garabinović, D., Šormaz, G., A review of wine and wine tourism presence in the scientific papers in journals in the field of tourism. *Economics of Agriculture*, 2019, 66(4), 1055-1090. DOI: <https://doi.org/10.5937/ekoPolj1904055A>
- [9] Karagiannis, D., Metaxas, T., Sustainable Wine Tourism Development; Case Studies from the Greek Region of Peloponnese. *Sustainability*, 2020, 12(12), 1-15. DOI: <https://doi.org/10.3390/su12125223>
- [10] Valenzuela, L., Maturana, S., Designing a three-dimensional performance measurement system (SMD3D) for the wine industry: A Chilean example. *Agricultural Systems*, 2016, 142, 112–121. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.agsy.2015.11.011>
- [11] Schimmenti, E., Migliore, G., Di Franco, C. P., Borsellino, V., Is there sustainable entrepreneurship in the wine industry? Exploring Sicilian wineries participating in the SOStain program. *Wine Economics and Policy*, 2016, 5(1), 14–23. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.wep.2016.05.001>
- [12] Schaltegger, S., Wagner, M., Sustainable entrepreneurship and sustainability innovation: categories and interactions. *Business strategy and the environment*, 2011, 20(4), 222-237. DOI: <https://doi.org/10.1002/bse.682>
- [13] Rekova, N., Telnova, H., Kachur, O., Golubkova, I., Baležentis, T., Streimikiene, D., Financial Sustainability Evaluation and Forecasting Using the Markov Chain: The Case of the Wine Business. *Sustainability*, 2020, 12(15), 1-15. DOI: <https://doi.org/10.3390/su12156150>
- [14] Remeňová, K., Skorková, Z., Jankelova, N., Wine tourism as an increasingly valuable revenue stream of a winery's business model. *Economics of Agriculture*, 2019, 66(1), 23-34. DOI: <https://doi.org/10.5937/ekoPolj1901023R>
- [15] Pomarici, E., & Vecchio, R., Will sustainability shape the future wine market? *Wine Economics and Policy*, 2019, 8(1), 1–4. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.wep.2019.05.001>

-
- [16] De Salvo, M., Begalli, D., Capitello, R., Agnoli, L., Tabouratzi, E., Determinants of winegrowers' profitability: evidence from an Eastern Europe wine region. *EuroMed Journal of Business*, 2017, 12(3), 300–315. DOI: <https://doi.org/10.1108/emjb-12-2016-0043>
- [17] Vlachos, V. A., A macroeconomic estimation of wine production in Greece. *Wine Economics and Policy*, 2017, 6(1), 3–13. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.wep.2017.03.001>
- [18] Albulescu, C. T., Drăghici, A., Tăucean, I. M., Firms' Financial Performance and Investment: A Panel Data Analysis Applied to the Wine Industry of CEE Countries. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 2018, 238, 714–719. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2018.04.054>
- [19] Pivac, T., *Vinski Turizam Vojvodine - Monografija*, Univerzitet u Novom Sadu, Prirodno-Matematički fakultet, Novi Sad, 2012.
- [20] Trišić, I., Štetić, S., Privitera, D., Nedelcu, A., Wine Routes in Vojvodina Province, Northern Serbia: A Tool for Sustainable Tourism Development. *Sustainability*, 2020, 12(1), 1-14. DOI: <https://doi.org/10.3390/su12010082>
- [21] Van Horne, J.C., Wachowicz, JR. J.M., *Osnovi finansijskog menadžmenta – dvanaesto izdanje*. Data Status, Beograd, 2007.
- [22] Agencija za privredne register, preuzeto 09.09.2022. sa <https://www.scoring.rs/>

Datum prijema rada:12.09.2022.

Datum prihvatanja rada:12.11.2022.